

Για τα καρναβάλια

του Γιώργου Μπασκόζου

Ο τρόπος που καθορίζεται η δημόσια ατζέντα, δηλαδή τι συνιστά αξιοπρόσεκτο γεγονός, είναι συχνά τελείως απρόβλεπτος. Από την άλλη όμως δεν είναι τυχαίος, ακριβώς επειδή «ζούμε “εν ιδεολογία”, δηλαδή μέσα σε μια καθορισμένη παράσταση του κόσμου» το τι συνιστά γεγονός είναι ένα ερώτημα που απαντάται πάντα μεροληπτικά. Μάλιστα αυτή η φανταστική παραμόρφωση του κόσμου εξαρτάται από την επίσης φανταστική σχέση μας με τις συνθήκες ύπαρξής μας, άρα έχει υλική υπόσταση. Κάπως έτσι λοιπόν για κάποιους έγινε γεγονός ότι ένας βουλευτής της αριστεράς, ο Βαγγέλης Διαμαντόπουλος, συμμετείχε σε μια έκφραση της λαϊκής παράδοσης, ένα καρναβάλι, σατιρίζοντας την επικαιρότητα, αναπαριστώντας την κηδεία του μνημονίου. Ακόμα ένας ιεράρχης εξανέστη από αυτή την απρεπή συμπεριφορά, γιατί βέβαια εκτός της απαράδεκτης σάτιρας, η αναπαράσταση του τελετουργικού την οποία χρησιμοποίησε ο βουλευτής δεν ήταν ακριβής. Νομίζω όμως ότι για τις λαϊκές τάξεις, που η εμπειρία και η πραγματικότητα της ζωής τους δεν κατανοεί ακριβώς σε τι διαφέρει ο βουλευτής της αριστεράς από τους άλλους καρναβαλιστές και πώς ακριβώς αυτή η πολύ κοινή έκφραση της λαϊκής κουλτούρας δικαιολογεί αντίδραση της εκκλησίας, η πρόσληψη του γεγονότος είναι τελείως διαφορετική.

Όπως και να το κάνουμε η λαϊκότητα δεν υπακούει σε εγχειρίδια πολιτικής ορθότητας. Συχνά είναι βέβηλη και άκομψη, σκληρή και ακατέργαστη όπως τα πειράγματα των παιδιών. Η λαϊκή παράδοση μιλάει για αρχίδια καλόγερων, για βρυσούλα ανάμεσα στα πόδια μια γυναίκας, μεταμφιέζεται και πίνει κουβαλώντας φαλλούς, τραγουδάει “αποκριάτικα τραγούδια”, σαρκάζει τον θάνατο, τους γέρους και τις γριές. Την ίδια στιγμή πηγαίνει στην εκκλησία, περνάει κάτω από τον επιτάφιο, ξεσαλώνει τον 15αύγουστο, ρίχνει δυναμιτάκια στην ανάσταση. Αγαπάει και σέβεται τον τοπικό παπά, αλλά στα ανθρώπινα μέτρα του, τον κουτσομπολεύει, πίνει κρασί μαζί του και τον τιμά για το “κοινωνικό έργο” του. Αυτά λοιπόν τα βρώμικα παγανιστικά κατάλοιπα και η βεβήλωση των ιερών και οσίων, μαζί και ο συντηρητισμός αλλά και η χριστιανική αλληλεγγύη συνθέτουν μεταξύ άλλων το κράμα της λαϊκής κουλτούρας.

Ειδικά στις μικρές κοινωνίες, που έχουν μάθει να είναι ανεκτικές σε κάθε τι ανθρώπινο, επί ποινη διάλυσης διαφορετικά, έχει κατακτηθεί μια βιωματική κοινωνικότητα των εθίμων και των παραδόσεων. Οι άνθρωποι ζούνε μέσα στις αντιφάσεις τους και τα όρια των συμπεριφορών τους καθορίζονται δυναμικά και κοινωνικά και δεν θα τα βρει κανείς σε καμιά συνταγή και σε κανένα ιερό γραπτό. Μάλιστα μετά την αναγέννηση, και ειδικά ο αστικός κόσμος μετά τη γαλλική επανάσταση, έχει κατακτήσει να μην επιτρέπει σε κανέναν να κρίνει, να καταδικάσει, ή να αφορίσει καμιά πτυχή της κοινωνικής ζωής. Με άλλα λόγια το πώς ζούνε και οργανώνονται οι ανθρώπινες κοινωνίες δεν θα το κρίνει το ιερατείο. Ακόμα και η εκκλησία ως θεσμός, σίγουρα ο λαϊκός κλήρος στη ζωή του, έχει προσαρμοστεί σε αυτή τη συνθήκη. Και πού φτάσαμε το 2014 να μιλάμε για την αναγέννηση;

Για όλα τα παραπάνω, η κριτική ότι η συμμετοχή σε ένα παραδοσιακό καρναβάλι και η σάτιρα μέσω της αναπαραγωγής ενός θρησκευτικού τελετουργικού είναι προσβλητική για την πιστή των χριστιανών και (εδώ κρατάμε την ανάσα μας) δεν σέβεται το τελετουργικό της εκκλησίας γιατί δεν το τηρεί κατά γράμμα (ε είπαμε σάτιρα είναι, το να μην ξέρεις πού δίνεται και πού δεν δίνεται θεία κοινωνία δεν είναι ακόμα έγκλημα έτσι;), δεν είναι μόνο άκρως επιθετική απέναντι στις αρχές και τις αξίες της αριστεράς. Είναι πίσω από τις κατακτήσεις του αστικού κόσμου, πίσω από την τομή της αναγέννησης. Είναι προσβλητική απέναντι στην από χρόνια διαμορφωμένη λαϊκή κουλτούρα και παράδοση. Έτσι η

οποιαδήποτε ανοχή σε αυτή την προσπάθεια να καθορίσει επιθετικά το ιερατείο ποιές συμπεριφορές είναι αποδεκτές και ποιές όχι συνιστά τρομακτικό πισωγύρισμα.

Για αυτό, επειδή δεν είμαστε τίποτα ελιτιστές που δεν σεβόμαστε τα έθιμα, οι μπαμπούριες, οι καρναβαλιστές, όσοι βέβηλοι και παγανιστές γιορτάζουν τον ερχομό του νέου έτους, βαράνε κουδούνες και κρίζουν «πίσω στις τρύπες σας μεσαιωνικοί ιεροεξεταστές!».